

Σὺν θεῷ καὶ νόῳ.

PRÆMISSUM
Candido & Benevolo Lectori
ALLOQUIUM.

Rerum omnium præpotens Conditor; cum totam hujus universi machinam, cælum & terram, crearet, hominemque ad imaginem suam animâ rationali & humano corpore illius ergastulo condecoraret, eodem etiam tempore terram variis & immensis beneficiis, ad vitæ humanæ sustentationem necessariis, accumulavit: sylvas multiplici animantium genere & sexu: mare & flumina reliqua piscibus: aërem volatilibus: campos herbis, fruticibus, arboribus & innumeris floribus ornavit, ac montes unâ metallis ac mineralibus ditavit, ut cœleste animal, homo, in quem quasi omnia sunt congesta, quæ Numinis Divini Majestas in res cæteras, aliud alii tribuens, dispertiit, dominus illorum sit, quibus partim ad corporis tutelam, partim ad medicinam in casu necessitatis uti possit. Ex quibus Naturæ Consulti, & ex his Medici tria formarunt Regna, Minerale, Vegetabile & Animale. Minerale ex mineralibus: Vegetabile ex plantis: Animale ex animalibus desumpta medicamentâ suppeditat.

Inter hæc autem medicamentâ ex triplici Regno

A

peti-

petita mineralia & metalla medendo vegetabilia & animalia longis superant parasangis, iisque fortiora nec non efficaciora sunt. Hæc enim agunt in nos tantisper atque stomachus circa illa operatur, nec ulterius pergunt, quin prius omne deponant ferme remedii robur; malè siquidem ageretur nobiscum, si stomachus non benè valens domare assumptum vegetabile illud non posset subter clientelam suam subigere, si viribus integris ad corporis habitum pergeret, excrementorum consors quoque fieret, vel sanguificandi œconomiam turbaret, & ita majoris difficultatis & operosioris laboris effectus ejusmodi remediorum esset, quàm fructus inde expectandus. Metalla contrà & mineralia nequeunt unquam in alimentum abire, sed suos servant fines, ut quæ non in cibos, sed ad medelam sunt destinata pharmaca, perseverent, etsi intrò assumpta. In stomacho namque incipiunt radium directum virium suarum virtutemque dotalem exponere, ut in corpus totum sparsâ haustâ in Archeo viriali irrorata sanitas inde succedens avidè suscipiatur. Sunt etenim metalla specula quædam lucentia, quæ vim habent penetrandi & illuminandi Archeum à suis erroribus, furoribus & defectibus, quòd illum restituant in nitorem tincturâ dotalis perfectionis. Et quamvis talismodi mineralia non sint cibalia, nec de sorte corporis humani participant, speculi tamen internam vim habent, atque maximè potestatem efficacem, Archeo humano integro sedatoque contiguam, qualis erat Archeus ante mentem conceptam, quæ postmodum à recto sui tramite alienata est. Has insignes dotes à Deo ter Opt. Max. obtinent, ut digestivæ potestati plenissimè pertinaciterque resistent, ne in alimentorum rempublicam desle-

deflectant, & ita geniales sui potestates liberas ac infractas fervent.

Sunt quidem, qui usum internum mineralium, præcipuè mercurialium, antimoniatorum, metallicorum & salinorum ex medicina deturbant, cum sint venenata, acria & corrosiva. Verum non omnia metallica sunt venenata. Ita medicamenta Martialia, Jovialia, Saturnina, ritè præparata, innoxia ac salutaria sunt remedia. Et si quædam, ut Jnium , Srius , &c. veneni nomine suspecta sint, venena separanda sunt à remediis, & remedia à venenis. Sic Jnium , inquit *Helmontius tr. de Febr. cap. 15.* quamdiu vomitum aut sedes movet, & Srius , revivificari potest, venena sunt, nec viri boni remedia. Sed dum ad apicem venerunt, in quem à Deo destinantur, nemo mortalium illorum virtutes indagare, & elogiis condignis condecorare potest. Clamant in cælum præstantissimarum rerum potestates, se frustra quasi venisse, vix quemquam esse, qui vincula earum solvat, ut benevolentiam, quam mortalibus debent, persolvant. Si qua etiam acrimonia aut corrosio adest, per artem chymicam ita corrigi potest, ut sæpè saccharo evadat dulcior. Facilius & ad manum hoc patet, v. gr. flammula, ranunculus, apium risus, &c. vim suam causticam mox destillando deponunt: hydropiper acrimoniam: Srius sublimatus vim corrosivam &c. Spiritus \ominus lis, \oplus li, \odot tri corrosivi rectificando mitescunt: Cinnabrium nativum, seu Minium naturale tostione, sublimatione, coctione & lotionem vim suam venenatam ac corrosivam amittit. Deindè non per se, sed cum aliis, intentioni Medici respondentibus vehiculis, mista propinantur. Si ergò metallica medicamenta ritè correcta fuerint, mitigata

& methodicè adhibita, metus iste, *ὄλα θεία* perniciosam scilicet post se relinquere de nihilo est. Et sic omissis exemplis aliis, sola Cinnabaris nativa, seu mineralis, quam etiam Minium naturale diximus, optimè depurata, scoriisque suis venenatis ac malignis liberata, suas maximè notabiles & mirabiles vires in desperatissimis etiam morbis, cum symptomatum multorum congerie stipatis, exferit. Licet enim directè & per se non sit diaphoretica, polychrestum tamen exaltatorium & præsentissimum ac securissimum alexiterium est, & præsertim in phantasiæ vitiis, convulsionibus epilepticis, pleuritide, suffocationis hypochondriacæ (hystericæ) ne laudano opiato sæpè sedandæ, & colicæ torminibus placandis, in arthritide vaga, lue venerea, scabie maligna, variolis, morbillis & innumeris aliis cum internis, tum externis affectibus debellandis miranda præstat; cum enim *ἄρε Ἰννί* & *Ἰρίο* polleat, utriusque beneficio dolores sedat, venenum epilepticum domat, atque alios morborum impetus gravissimos reprimat. Et cum interdum noxa quædam ab ejus usu orta, certè non ipsi directè & per se erit tribuenda, sed vel minus ritè præparatæ, vel inconvenienter in usum ductæ; atque hoc modo erit, ut in manu furiosi gladius.

Quare Cinnabaris hujus nativæ & mineralis, seu Minii naturalis naturam & vires, cum materia difficilis, rara, nobilis & præstans sit, atque de ea examissim exactèque nemo scripserit, vi legum Naturæ Curiosorum, indagare ac examinare præsens erit noster labor, cui Deus in Trinitate unus suâ gratiâ ac benedictione adeste velit! Te verò, Lector Humanissime, maximoperè rogamus, Tractatum hunc minus exasciatum animo benevolo accipere,

pere, atque in posterum plura in summum Reipublicæ Medicæ ornamentum ac commodum à nobis exspectare non dedigneris.

C A P U T I.

Cinnabarin Nativam, seu Minium Naturale ad Mineralia refert.

ADmodum latè sumitur vocabulum mineralis; in communi de quovis fossili prædicatur, quod è terra eruitur; ita enim origo vocabuli ex *Hebræo* (è terra) potissimum indicat; in specie tamen illa tantum mineralia dicuntur, quæ metalla sunt, aut metallis gravida; sic propriè, cum venæ metallicæ lapidibus intermixtæ sunt, ejusmodi lapides Germanicè *Erststueffen* appellantur, ut Stannium, bismuthum, Zinckium aliaque mineralia vocantur. Metalla verò perfectæ, ut aurum, argentum cæteraque non nisi genericè mineralia nominantur, sed nomen metalli specialiter servant, quod ab *Hebræo* Metil (fundere) originem ducit.

Mineralia hæc distinguunt Physici & Chymici in metalla vera & perfectæ, & imperfectæ, veris tamen & nativis affinia; deindè partes quasdam mineralium considerant, vel naturâ, vel arte factas, hæcque mineralia sive metallica decomposita vocant, ad differentiam simpliciorum compositorum, quæ duplicia sunt; eorum enim aliqua imperfectè mixta sunt, hînc friabilia sunt; aliqua perfectæ sunt; hînc malleabilia. Mineralia perfectæ metalla vocantur; & hæc iterum vel perfectæ, vel imperfectæ sunt. Perfectæ sunt, aurum & argentum. Imperfectæ,